

Απόφαση 105956/Γ2/2009
Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών για τη διδασκαλία της Ισπανικής Γλώσσας
στις Α', Β' και Γ' τάξεις του Γενικού Λυκείου
(Δημοσιεύεται στο ΦΕΚ Β' αρ. 1881/3 Σεπτεμβρίου 2009)

ΑΠΟΦΑΣΗ 105956/Γ2/2009

Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών για τη διδασκαλία της Ισπανικής Γλώσσας στις Α', Β' και Γ' τάξεις του Γενικού Λυκείου

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις του εδαφ. δ της παραγράφου 9 του άρθρου 8 του ν. 1566/1985 (ΦΕΚ Α' 167) όπως τροποποιήθηκε και ισχύει με τις διατάξεις 1 και 2 του άρθρου 7 του ν. 2525/1997 (ΦΕΚ Α' 188) «Ενιαίο Λύκειο, πρόσβαση των αποφοίτων στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου και άλλες διατάξεις»

2. Τις διατάξεις του άρθρου 90 του κώδικα Νομοθεσίας για την Κυβέρνηση και τα Κυβερνητικά όργανα που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του π.δ. 63/2005 (ΦΕΚ Α' 98).

3. Τις υπ' αριθμ. 1/2009 και 2/2009 πράξεις του Τμήματος Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και του Συντονιστικού Συμβουλίου του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου αντίστοιχα, αποφασίζουμε:

καθορίζουμε το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών για τη διδασκαλία της Ισπανικής Γλώσσας στις Α', Β' και Γ' τάξεις του Γενικού Λυκείου ως εξής:

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΙΣΠΑΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΣΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ

1. Η ΙΣΠΑΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΣΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ

2. ΓΕΝΙΚΟΣ ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΤΗΣ ΙΣΠΑΝΙΚΗΣ ΣΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ

3. ΕΙΔΙΚΟΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

3.1 ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΗ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ

3.1.1 ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΟΓΛΩΣΣΙΚΗ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ

3.1.2 ΠΡΑΓΜΑΤΟΛΟΓΙΚΗ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ

3.2 ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗ

4. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΚΤΗΣΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ

4.1 ΠΡΟΣΛΗΠΤΙΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ

ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΥ ΚΑΙ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

4.2 ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΥ ΚΑΙ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

5. ΧΡΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

5.1 ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

5.2 ΓΛΩΣΣΙΚΟΝΟΗΤΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ

5.3 ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΣΥΝΟΛΑ

5.4 ΧΡΗΣΗ ΜΗΤΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΞΕΝΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

5.5 ΔΙΣΘΗΤΙΚΗ ΠΛΕΥΡΑ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

6. ΜΑΘΗΣΙΑΚΗ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

6.1 ΜΑΘΗΣΙΑΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

6.2 ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

6.2.1 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

6.2.2 ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

6.2.3 ΠΡΟΣΚΤΗΣΗ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΥ

6.2.4 ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΜΟΡΦΟΣΥΝΤΑΚΤΙΚΩΝ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ

6.2.5 ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

6.2.6 ΧΡΗΣΗ ΝΕΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ

6.2.7 ΔΙΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΤΑΞΗΣ

7. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΔΟΣΗΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ

1. Η ΙΣΠΑΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΣΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ

Η διδασκαλία των Ξένων Γλωσσών στο Λύκειο ανταποκρίνεται τόσο σε μορφωτικούς και παιδαγωγικούς στόχους όσο και στις αρχές που διέπουν την αποστολή του σχολείου του 21ου αιώνα. Συγκεκριμένα:

- παρέχει γενική παιδεία υψηλού επιπέδου,
- αναπτύσσει τις ικανότητες, την πρωτοβουλία, τη δημιουργικότητα και την κριτική σκέψη του μαθητή,
- προσφέρει στο μαθητή τις απαραίτητες γνώσεις και εφόδια για τη συνέχιση των σπουδών του, καθώς και την καλλιέργεια δεξιοτήτων που θα τον καταστήσουν ικανό να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της σύγχρονης κοινωνίας και της αγοράς εργασίας.

Ειδικότερα, η εκμάθηση της ισπανικής γλώσσας και η χρήση της στην επικοινωνία με άτομα από ισπανόφωνες αλλά και άλλης εθνικότητας χώρες, θα διευκολύνει το μαθητή να αντιλαμβάνεται και να αποδέχεται το λόγο και τον πολιτισμό άλλων λαών.

Με το μάθημα της Ισπανικής Γλώσσας, όπως με όλα τα μαθήματα, επιδιώκεται:

- η γενική παιδεία,
- η κοινωνικοποίηση των μαθητών,
- η ολόπλευρη ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους, με στόχο τη διαμόρφωση ελεύθερων και υπεύθυνων πολιτών οι οποίοι να σέβονται τις αξίες του Ανθρωπισμού και της Δημοκρατίας.

Συγκεκριμένα, πρέπει να συμβάλει:

- στην ολόπλευρη ανάπτυξη του ατόμου: της νοημοσύνης, της ευαισθησίας, της αισθητικής αντίληψης, της υπευθυνότητας και των πνευματικών αξιών του,
- στην εξοικείωση με τον επιστημονικό τρόπο σκέψης και συλλογισμού ώστε ο μαθητής να αποκτά την ικανότητα να συγκεντρώνει, να επεξεργάζεται και να αξιοποιεί τις πληροφορίες μέσα από ορθολογικές και εμπειρικές διαδικασίες,
- στην παροχή κινήτρων για επιζήτηση νέων αντικειμένων γνώσης και την επίτευξη αυτόνομης μάθησης,
- στην απελευθέρωση της προσωπικότητας του μαθητή μέσω της ανάπτυξης δεξιοτήτων και ικανοτήτων ώστε να ανακαλύψει τις κλίσεις και τα ταλέντα του και να τα αξιοποιήσει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο,
- στην ανάπτυξη ανεξάρτητης κριτικής σκέψης προκειμένου να καταστεί ικανός να επιλύει τα προβλήματα του, να παίρνει αποφάσεις και να αναλαμβάνει την ευθύνη των πράξεών του,
- στην καλλιέργεια της αυτοπεποίθησης, αλλά και της αυτογνωσίας και της αυτο-αξιολόγησης, ώστε να είναι σε θέση να γνωρίζει τα όρια και τις δυνατότητές του, να προετοιμάζει την ενεργό συμμετοχή του στην κοινωνικο-οικονομική ζωή και να μπορεί να ανταποκριθεί στις βασικές απαιτήσεις του εκπαιδευτικού και μελλοντικού κοινωνικο-επαγγελματικού χώρου,
- στην απόκτηση των απαραίτητων ικανοτήτων ώστε να μπορέσει αργότερα να προχωρήσει σε υψηλότερο επίπεδο ή σε περισσότερο ειδικό χώρο στην ισπανική γλώσσα, ή να μάθει άλλες ξένες γλώσσες με αποδοτικότερο τρόπο.

Το Πρόγραμμα Σπουδών της Ισπανικής Γλώσσας για το Γενικό Λύκειο στηρίζεται στη θεώρηση της γνώσης αφενός ως μαθησιακής εμπειρίας και αφετέρου ως κοινωνικής πράξης, λαμβάνοντας υπόψη και το ισχύον Αναλυτικό Πρόγραμμα του Γυμνασίου, προκειμένου να εξασφαλιστεί η απρόσκοπτη βετής διδασκαλία του μαθήματος. Κατά συνέπεια, στο Πρόγραμμα Σπουδών:

α. περιγράφονται επιμέρους στόχοι, οι οποίοι αναλύονται στις δεξιότητες και στρατηγικές που θα πρέπει να αναπτύξει ο μαθητής,
β. αναφέρονται έννοιες και χρήσεις της γλώσσας τις οποίες θα πρέπει να γνωρίζει ο μαθητής,

γ. προσδιορίζονται θεματικές ενότητες στο πλαίσιο των οποίων μπορούν να αναπτυχθούν ρεαλιστικές περιστάσεις επικοινωνίας,
δ. περιγράφονται μαθησιακές δραστηριότητες, οι οποίες οδηγούν στην επίτευξη των καθορισμένων στόχων, και
ε. καθορίζεται ο τρόπος αξιολόγησης της επίδοσης των μαθητών.

2. ΓΕΝΙΚΟΣ ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΤΗΣ ΙΣΠΑΝΙΚΗΣ ΣΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ

Η διδασκαλία της ισπανικής γλώσσας στο Γενικό Λύκειο στοχεύει στην ανάπτυξη της επικοινωνιακής ικανότητας του μαθητή, ώστε να ανταποκρίνεται με ευχέρεια και ακρίβεια στις εκάστοτε καταστάσεις επικοινωνίας τόσο κατά τη διάρκεια της φοίτησής του στο σχολείο όσο και στο μελλοντικό κοινωνικό, ακαδημαϊκό και επαγγελματικό του περιβάλλον.

Για να αποκτήσει ο μαθητής επικοινωνιακή ικανότητα θα πρέπει να μπορεί να κάνει τις κατάλληλες, ανάλογα με την επικοινωνιακή κατάσταση, γλωσσικές αλλά και παραγλωσσικές ή εξωγλωσσικές επιλογές, ώστε να ανταπεξέρχεται σε πραγματικές συνθήκες επικοινωνίας, προβλέψιμες ή απρόβλεπτες, οι οποίες προϋποθέτουν:

- ποικίλα είδη περιβάλλοντος χρήσης
- ποικίλους τρόπους επικοινωνίας
- ποικίλους ρόλους.

Για την επίτευξη του παραπάνω στόχου, ο μαθητής θα πρέπει να ασκηθεί ώστε σταδιακά να μπορεί:

1. να εμπνεύσει και να εκπερνεί τη γνώση της γλώσσας (λεξιλόγιο, γλωσσικές εκφράσεις και γραμματικο-συντακτικά φαινόμενα), ώστε να μπορεί να εκφέρει λόγο με νόημα και να προβαίνει σε λεκτικές πράξεις με επικοινωνιακή αξία,
2. να αναπτύξει κοινωνιογλωσσική ικανότητα (τήρηση κοινωνικών κανόνων κατά την επικοινωνία, ανάλογα με το εκάστοτε φυσικό και κοινωνικοπολιτισμικό πλαίσιο),
3. να κατανοεί και να παράγει συνεχή και συνεκτικό προφορικό και γραπτό λόγο,
4. να χρησιμοποιεί στρατηγικές επικοινωνίας (λεκτικές και μη λεκτικές αντιδράσεις), ως αντισταθμιστικά μέσα για τη διατήρηση της επικοινωνίας,
5. να ευαισθητοποιηθεί και να αποκτήσει δεκτικότητα σε θέματα που αφορούν σε συνήθειες και πολιτιστικές αξίες διαφορετικών κοινωνικών ομάδων και εθνοτήτων, διευρύνοντας τις γνώσεις του σχετικά με το κοινωνικό και πολιτιστικό περιβάλλον στο οποίο ομιλείται η ισπανική γλώσσα αλλά και σχετικά με άλλους εθνικο-κοινωνικούς χώρους, έτσι ώστε να μπορεί να λειτουργεί εποικοδομητικά σε ένα ευρύτερο διαπολιτισμικό περιβάλλον,
6. να διευρύνει την αντίληψή του και τις γνώσεις του σε τομείς που άπτονται ποικίλων γνωστικών αντικειμένων και θεμάτων,
7. να καλλιεργήσει την κριτική σκέψη και κριτική ανάλυση, ώστε να μπορεί να αξιολογεί καταστάσεις και να διαμορφώνει γνώμη με βάση λογικά, συναισθηματικά, ηθικά αλλά και γλωσσικά κριτήρια,
8. να αναπτύξει το αίσθημα της αυτοπεποίθησης που θα τον βοηθήσει να θέτει και να επιτυγχάνει στόχους,
9. να αναπτύξει περαιτέρω στρατηγικές μάθησης για την επίτευξη των στόχων του, ώστε να είναι σε θέση να τις χρησιμοποιεί αργότερα ως ενήλικας.

3. ΕΙΔΙΚΟΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Συγκεκριμένα, για να είναι σε θέση ο μαθητής να επικοινωνεί πρέπει να αναπτύξει την επικοινωνιακή ικανότητα (competencia comunicativa) που αποτελείται από:

- τη γλωσσική ικανότητα (competencia linguistica)
- την κοινωνιογλωσσική ικανότητα (competencia sociolingüística),

- την πραγματολογική ικανότητα (competencia pragmática) (Κοινό Ευρωπαϊκό Πλαίσιο αναφοράς για τη γλώσσα, Κεφ. 5.2.)

3.1 ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΗ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ (COMPETENCIA COMUNICATIVA)

Πρωταρχικό στόχο της διδασκαλίας/εκμάθησης της ισπανικής γλώσσας στο Λύκειο αποτελεί η διεύρυνση της επικοινωνιακής ικανότητας του μαθητή ώστε να του παρέχεται η δυνατότητα να λειτουργεί σε διάφορες περιστάσεις επικοινωνίας, από την αντιμετώπιση απλών πρακτικών και καθημερινών επικοινωνιακών προβλημάτων (βλ. Κοινωνικοπολιτισμικές γνώσεις) μέχρι, ενδεχομένως, την κοινωνική προσχώρηση του ατόμου σε μια νέα γλωσσική κοινότητα. Επιδιώκεται επίσης η κατά το δυνατόν ανάπτυξη της δυνατότητας του μαθητή να παράγει λόγο τεκμηριωμένο και σύνθετο κατά την επικοινωνία τους με τους φυσικούς ομιλητές της ισπανικής γλώσσας, αλλά και με άτομα άλλων εθνικοτήτων, χρησιμοποιώντας την ως κοινό κώδικα επικοινωνίας.

Πρέπει επομένως, μέσα από τη διδασκαλία της ισπανικής γλώσσας, οι μαθητές να αναπτύξουν στρατηγικές επικοινωνίας προκειμένου να επιλέγουν και να χρησιμοποιούν τις κατάλληλες λεκτικές πράξεις σε κάθε περίπτωση επικοινωνίας. Η χρήση των στρατηγικών επικοινωνίας αποβλέπει στην επιτυχήστερη επικοινωνία και στον έλεγχο της επικοινωνιακής συμπεριφοράς ακόμη και με περιορισμένες γλωσσικές ικανότητες.

Για την επίτευξη επικοινωνίας, ο μαθητής επιστρατεύει τις γενικές ικανότητες που προαναφέρθηκαν στους γενικούς διδακτικούς στόχους, σε συνδυασμό με την ανάπτυξη γλωσσικής, κοινωνιογλωσσικής και πραγματολογικής ικανότητας.

3.1.1. ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΟΓΛΩΣΣΙΚΗ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ (COMPETENCIA LINGÜISTICA Y SOCIOLINGÜISTICA)

Η γλωσσική ικανότητα του μαθητή διακρίνεται στη φωνολογική, τη λεξιλογική και τη μορφοσυντακτική ικανότητα που πρέπει να αποκτήσει.

• Φωνολογική ικανότητα

Ο μαθητής πρέπει να διευρύνει την ικανότητα διάκρισης και παραγωγής νέων ήχων και προσωδιακών σχημάτων που έχει ήδη κατακτήσει στο Γυμνάσιο, και συγκεκριμένα:

- να αντιλαμβάνεται και να αναπαράγει φωνητικά τη γλώσσα (συλλαβική δομή, τονισμός των λέξεων, τόνος, αφομοίωση, παράταση...), την προσωδία, το ρυθμό και το λειτουργικό τονισμό (αυξητικός, σταθερός, πτωτικός) και

- να αναπτύσσει την ικανότητα πρόσληψης και παραγωγής των ξένων ήχων με πιθανή εφαρμογή τους για την εκμάθηση μιας άλλης ξένης γλώσσας.

• Λεξιλογική ικανότητα

Στο Λύκειο, ο μαθητής, βασιζόμενος συχνά στο ήδη γνωστό από το Γυμνάσιο λεξιλόγιο, πρέπει να είναι σε θέση:

- να αναγνωρίζει τις διαδικασίες παραγωγής λέξεων και

- να τις χρησιμοποιεί κατά την εκφορά λόγου.

• Μορφοσυντακτική ικανότητα

Πρόκειται για τη γνώση των μορφοσυντακτικών μορφών της γλώσσας και για την ικανότητα του μαθητή να τις χρησιμοποιεί. Στο Λύκειο, με την επεξεργασία συνθετότερων λεκτικών πράξεων, το μάθημα της ισπανικής γλώσσας μπορεί να βοηθήσει το μαθητή να εμβαθύνει στις συντακτικές και μορφολογικές δομές που διδάχτηκε στο Γυμνάσιο και τις οποίες καλείται:

- να ταξινομήσει,

- να οργανώσει και

- να επεκτείνει σε νέες θεματικές περιοχές.

Για την απόκτηση της κοινωνιογλωσσικής ικανότητας πρέπει ο μαθητής να είναι σε θέση να διακρίνει τα είδη λόγου, το ύφος και το επίπεδο του λόγου, διάφορους δείκτες κοινωνικών σχέσεων και εκφράσεις λαϊκής σο-

φίας και τέλος διαλέκτους και ιδιολέκτους.

- Είδη λόγου

Πρέπει να ευαισθητοποιηθεί ο μαθητής στις ιδιαίτερες γλωσσολογικές φόρμες των δύο τρόπων έκφρασης:

- του προφορικού και
- του γραπτού λόγου.

Να μάθει δηλαδή ότι η ικανότητα προφορικής επικοινωνίας δεν εξαντλείται στην απλή εφαρμογή γραμματικών κανόνων. Συχνά χρειάζεται να προστρέξει σε επαναλήψεις, ανορθόδοξη σύνταξη, σε ημιτελείς φράσεις, διακοπές, παύσεις, δισταγμούς. Αντίθετα, ο γραπτός λόγος είναι αυστηρότερα δομημένος και απαιτεί καλύτερη οργάνωση.

Ασφαλώς, τα δύο αυτά είδη έκφρασης της γλώσσας, ο προφορικός και ο γραπτός λόγος, είναι αδιαχώριστα και συμπληρωματικά. Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό να μάθει ο μαθητής να περνά από το ένα είδος λόγου στο άλλο.

Επιδιώκεται ο προφορικός λόγος να έχει τη μορφή διαλόγου και να είναι στενά συνδεδεμένος με την επικοινωνιακή κατάσταση.

Η παραγωγή γραπτού λόγου προωθεί επίσης την εκμάθηση της ξένης γλώσσας και επειδή συχνά βιώνεται από τους μαθητές ως δύσκολο έργο, θα πρέπει να βρεθούν κίνητρα, προκειμένου η συγκεκριμένη δεξιότητα να βρει τη θέση που της αρμόζει στη μαθησιακή διαδικασία. Ένα κίνητρο είναι η αυθεντικότητα και η χρησιμότητα των προς ανάπτυξη θεμάτων (π.χ. αλληλογραφία, συμπλήρωση πληροφοριακού υλικού, κ.λπ.). Παράλληλα, και σύμφωνα πάντα με το επίπεδο γνώσεων του μαθητή στην ισπανική γλώσσα, μπορεί να ζητηθεί από το μαθητή ελεύθερη δημιουργική παραγωγή, όπου θα εκφράζει προσωπικές του απόψεις. Ο μαθητής δεν καλείται να παράγει μια έκθεση ιδεών, αλλά να συνθέσει ένα ολοκληρωμένο κείμενο, λειτουργικό μέσα σε καθορισμένο γλωσσικό πλαίσιο.

- Επίπεδο και ύφος λόγου

Στο Λύκειο, ο μαθητής πρέπει να μάθει να επιλέγει, για την πραγμάτωση μιας γλωσσικής πράξης, το κατάλληλο επίπεδο και ύφος λόγου (registros), έτσι όπως αυτό προσδιορίζεται από την επικοινωνιακή περίπτωση (registro formal, informal, coloquial...). Να μάθει δηλαδή ότι εκφραζόμαστε με διαφορετικό τρόπο ανάλογα με τους συνομιλητές και το πλαίσιο συνομιλίας και ότι πρέπει να προσαρμόζουμε το λόγο μας στην επικοινωνιακή περίπτωση και τους συνδιαλεγόμενους, ανατρέχοντας σε συγκεκριμένες γλωσσικές εκφράσεις, αναλογικές και ανάλογες του επιπέδου και τους ύφους του λόγου.

- Δείκτες κοινωνικών σχέσεων

Δεδομένου ότι οι κοινωνικές σχέσεις διαφέρουν συχνά από τη μία γλώσσα/πολιτισμό στην άλλη (εξαρτώνται από παράγοντες, όπως η θέση των συνδιαλεγόμενων, οι σχέσεις τους, το επίπεδο και το ύφος λόγου κ.λπ.), πρέπει ο καθηγητής να διδάξει στο μαθητή πώς να επιλέγει και να χρησιμοποιεί:

- εκφράσεις για να χαιρετήσει, να παρουσιαστεί σε διάφορες εκδηλώσεις (επίσημες, τυπικές, μη τυπικές), και με διαφορετικό ύφος (φιλικό, αυταρχικό, επιθετικό...)
- συμβατικές εκφράσεις για να ζητήσει λόγο (Disculpa/e; Oiga; A proposito; Querría decirlo que...)
- εκφράσεις που καθορίζονται από τους κανόνες ευγένειας (Perdona; .Te importaría...?; .Le molesta que...?; Por favor; Le agradezco...).

- Εκφράσεις λαϊκής σοφίας

Πρέπει ο μαθητής να εξοικειωθεί με στερεότυπες και ιδιωματικές εκφράσεις, παροιμίες, γνωμικά (που αποδίδουν στάσεις, θέσεις, στερεότυπες συμπεριφορές, αξίες...), καθώς και με εκφράσεις που χρησιμοποιούνται σε διαφημιστικά κείμενα κ.λπ.

- Διάλεκτοι, ιδιόλεκτοι

Πρέπει ο μαθητής να είναι σε θέση να αναγνωρίζει τα γλωσσικά (καθαρά λεξιλογικά, μορφοσυντακτικά,

φωνολογικά/φωνητικά) και παραγλωσσικά (γλώσσα του σώματος) στοιχεία που προσδιορίζουν την εθνική ή τοπική προέλευση, την κοινωνική και επαγγελματική τάξη των συνδιαλεγόμενων, την ηλικία τους (γλώσσα των νέων) κ.λπ.

3.1.2. ΠΡΑΓΜΑΤΟΛΟΓΙΚΗ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ (COMPETENCIA PRAGMATICA)

Προκειμένου η επικοινωνία να είναι άμεση και αποτελεσματική, πρέπει ο μαθητής να αποκτήσει ικανότητα λόγου και λειτουργική ικανότητα.

- Ικανότητα λόγου (Competencia discursiva)

Πρέπει να είναι σε θέση ο μαθητής να δομεί και να ελέγχει το λόγο του, λαμβάνοντας υπόψη:

- τη χρονική διασύνδεση των γεγονότων
- τη σχέση αίτιου/αιτιατού
- τη διαχείριση και διάταξη του λόγου με κριτήρια λογικής οργάνωσης (συνοχή και συνεκτικότητα) και – την ακρίβεια και τη σαφήνεια, δηλ. να αναφέρεται ό,τι χρειάζεται και αρμόζει στην επικοινωνιακή περίπτωση.

- Λειτουργική ικανότητα (Competencia funcional)

Ο μαθητής πρέπει να είναι σε θέση να διακρίνει το λειτουργικό χαρακτήρα των διαφόρων εκφράσεων που μπορεί να χρησιμοποιήσει προκειμένου να συμμετάσχει σε μια διεπιδραστική ανταλλαγή μηνυμάτων.

3.2 ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗ

Μέσα από τη διδασκαλία της γλώσσας, πρέπει να παρέχεται στο μαθητή η δυνατότητα προσέγγισης των πολιτιστικών στοιχείων, καθώς και η δυνατότητα να γνωρίσει την κοινωνία και τον πολιτισμό των κοινοτήτων που μιλούν την ισπανική γλώσσα, καθώς και των διακριτικών χαρακτηριστικών τους, με στόχο την καταπολέμηση των στερεοτύπων. Η προσέγγιση αυτή βοηθά το μαθητή να γνωρίσει, να κατανοήσει και να συνειδητοποιήσει τις σχέσεις (διακριτές ομοιότητες και διαφορές) μεταξύ του κόσμου από τον οποίο προέρχεται και του ισπανικού/ισπανόφωνου κόσμου. Η καλλιέργεια διαπολιτισμικής συνείδησης αφυπνίζει και διευκολύνει την κατανόηση για τη διαφορετικότητα των ξένων γλωσσικών και πολιτιστικών κοινοτήτων και παραινεί σε συλλογισμούς σχετικά με ατομικούς κανόνες και συνθήκες ζωής, επιτρέποντας κατ' αυτόν τον τρόπο την εγκατάσταση σχέσης μεταξύ του αρχικού/μητρικού και του νέου/ξένου πολιτιστικού συστήματος. Απώτερος στόχος είναι να μπορεί ο μαθητής να καλλιεργεί επαφές με άτομα άλλων πολιτισμών, αμβλύνοντας, κατά περίπτωση, τις συνέπειες μιας κακής συνεννόησης ή παρεξήγησης λόγω πολιτιστικών διενέξεων και διαφορών (ανεκτικότητα).

4. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΚΤΗΣΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ

Η απόκτηση της επικοινωνιακής ικανότητας προϋποθέτει την ανάπτυξη:

1. των προσληπτικών δεξιοτήτων (destrezas receptivas), δηλαδή πρόσληψη πληροφοριών: ακουστική, οπτικο-ακουστική και αναγνωστική κατανόηση και
2. των παραγωγικών δεξιοτήτων (destrezas productivas), δηλαδή μετάδοση προφορικών ή/και γραπτών πληροφοριών.

Ο διαχωρισμός μεταξύ προφορικής και γραπτής επικοινωνίας κρίνεται χρήσιμος, προκειμένου να διευκολυνεται η διδακτική και μαθησιακή διαδικασία καθώς και η αξιολόγηση, παρ' όλο που στην πράξη συναντούμε σχεδόν πάντα μικτές μορφές επικοινωνίας, οι οποίες απαιτούν τόσο κατανόηση όσο και παραγωγή του λόγου (διάλογο, ανταλλαγή πληροφοριών με έναν ή περισσότερους συνομιλητές). Η πρόσληψη και η μεταβίβαση πληροφοριών βρίσκονται συχνά σε στενή σχέση μεταξύ τους και εμφανίζονται πολλές φορές ταυτόχρονα τόσο στις πραγματικές, καθημερινές καταστάσεις όσο και στο πλαίσιο της μαθησιακής διαδικασίας. Για παράδειγμα, υπάρχουν δραστηριότητες, κατά τις οποίες ο

μαθητής καλείται να αναπτύξει τις αναλυτικές και συνθετικές ικανότητές του (resumen...). Η διδακτική όμως προσέγγιση καθώς και η εξάσκηση των μαθητών γίνεται με διαφορετικές τεχνικές.

4.1 ΠΡΟΣΛΗΠΤΙΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ (DESTREZAS RECEPTIVAS)

ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΥ ΚΑΙ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

Ο μαθητής πρέπει να είναι σε θέση να κατανοεί μηνύματα που εκφέρονται σε προφορικό λόγο, κατά πρότιμηση αυθεντικό, όπως διαλόγους μεταξύ δύο ή και περισσότερων προσώπων, ανακοινώσεις, τηλεφωνικές συνομιλίες, τηλεφωνικά μηνύματα, ραδιοτηλεοπτικά μηνύματα, σύντομα δελτία ειδήσεων, δελτία καιρού, συνεντεύξεις, σύντομα σχόλια.... Πρέπει επίσης να μπορεί να κατανοεί γραπτό λόγο, όπως ανακοινώσεις, διηγηματικές αφίσες, φυλλάδια, εφημερίδες, περιοδικά, λογοτεχνικά κείμενα, μικρές αγγελίες, χάρτες, οδηγούς πόλεων, επιστολές, τιμοκαταλόγους εστιατορίων, συνταγές μαγειρικής....

Οι δεξιότητες πρόσληψης, στοιχειώδεις δεξιότητες της επικοινωνιακής ικανότητας, αποτελούν προϋπόθεση για ομιλία/γραφή, και συνεπώς για την εκμάθηση της γλώσσας.

Ο μαθητής του Γενικού Λυκείου πρέπει να είναι σε θέση:

- να κατανοεί το γενικό νόημα ενός αυθεντικού προφορικού λόγου (συζήτηση δύο ή περισσότερων ατόμων, ανακοινώσεις, διαλέξεις, αφηγήσεις, τηλεφωνικές συνδιαλέξεις, ηχογραφημένα μηνύματα, τραγούδια, κλπ.) ή ενός εντύπου/κειμένου (άρθρα, συνεντεύξεις, γράμματα, μπροσούρες, οδηγίες χρήσης, διηγηματικά κείμενα, κ.λπ.), ακόμη και όταν υπάρχουν άγνωστα γλωσσικά στοιχεία ή δεν γνωρίζει επαρκώς το θέμα, εστιάζοντας στα κυριότερα σημεία/πληροφορίες ή/και αποκωδικοποιώντας επιλεκτικά τις λέξεις/έννοιες-κλειδιά (comprehension global),
- να κρατάει σημειώσεις -που θα του επιτρέψουν στη συνέχεια να παράγει το δικό του κείμενο οργανώνοντας ή/και καταγράφοντας το σύνολο ή μέρος των πληροφοριών που του μεταδίδονται,
- να αποδελτιώνει, να αναλύει και να ερμηνεύει τα στοιχεία μιας δημοσκόπησης ή ενός διηγηματικού κειμένου,
- να αξιολογεί και να διακρίνει τις βασικές πληροφορίες που τον ενδιαφέρουν ή τον αφορούν άμεσα και στη συνέχεια να επισημαίνει την κεντρική ιδέα, καθώς και τις επί μέρους ιδέες ενός προφορικού μηνύματος ή ενός εντύπου/κειμένου,
- να αναγνωρίζει αν οι πληροφορίες που του μεταδίδονται αποτελούν γεγονός ή προσωπική άποψη του λέγοντος ή γράφοντος,
- να συνάγει από τα συμφοραζόμενα τα κενά πληροφορήσης, τα οποία υπάρχουν στο κείμενο,
- να διακρίνει το ύφος της γλώσσας,
- να κατατάσσει το είδος του κειμένου,
- να διακρίνει τις σχέσεις μεταξύ των συνομιλητών, το ύφος τους, τις προθέσεις τους, τα συναισθήματα (βασίζόμενος στην ερμηνεία των γλωσσικών, παραγλωσσικών και εξωγλωσσικών στοιχείων),
- να παρακολουθεί τα στάδια μιας αφήγησης, βασίζόμενος σε συνδετικούς κρίκους, χρονικές αναφορές, κ.λπ. και
- να αξιολογεί τις σκέψεις και τα επιχειρήματα του/των συνομιλητή/τών του.

4.2 ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ (DESTREZAS PRODUCTIVAS)

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΥ ΚΑΙ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

Κατά την εκμάθηση μιας ξένης γλώσσας, ο μαθητής συναντά μεγαλύτερες δυσκολίες στις παραγωγικές δεξιότητες συγκριτικά με τις αντίστοιχες προσληπτικές. Ως εκ τούτου, πρέπει να δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην ομιλία και γραφή, ώστε να είναι ο μαθητής σε θέση:

- να παράγει λόγο με σαφήνεια και ακρίβεια (pertinencia), αποφεύγοντας κάθε πλατειασμό και επανάληψεις,
- να δομεί και να οργανώνει το λόγο του (planificación) και
- να χρησιμοποιεί τους κατάλληλους συνδέσμους και εκφράσεις (conjunctiones, marcadores discursivos) προκειμένου να παραθέσει τις ιδέες του και τα επιχειρήματά του και να παρουσιάσει λόγο τεκμηριωμένο με συνοχή και συνεκτικότητα (coherencia y cohesion). Συγκεκριμένα, για την παραγωγή συνεχούς και συνεκτικού προφορικού ή/και γραπτού λόγου, ο μαθητής του Λυκείου πρέπει:
- να παράγει προφορικό λόγο επιλέγοντας τις κατάλληλες γλωσσικές εκφράσεις ανάλογα με την επικοινωνιακή κατάσταση (συζήτηση φιλική, επαγγελματική, διήγηση ιστοριών και ανεκδότων, ανακοίνωση, μετάδοση πληροφορίας, κ.λπ.),
- να παράγει γραπτό λόγο επιλέγοντας τις κατάλληλες επικοινωνιακές καταστάσεις (αίτηση, ανακοίνωση, γράμμα φιλικό ή επίσημο, άρθρο, πληροφορίες γραπτές, κ.λπ.),
- να χρησιμοποιεί γλωσσικές πράξεις, παραγλωσσικά και εξωγλωσσικά στοιχεία προκειμένου να αναπτύξει και να τεκμηριώσει τις προσωπικές απόψεις και ιδέες του και να εκφράσει τα συναισθήματά του (χαρά, λύπη, έκπληξη, επιδοκίμασία, αποδοκίμασία, φόβος, κ.λπ.),
- να περιγράφει και να σχολιάζει μια εικόνα, μια σκηνή, ένα γεγονός...,
- να ζητάει διευκρινίσεις, επανάληψη...,
- να επιβεβαιώνει ότι κατανόησε την απάντηση,
- να αναπτύσσει τις ιδέες του σχετικά με ένα συγκεκριμένο θέμα,
- να παίρνει θέση,
- να (ανα)μεταδίδει πληροφορίες με άμεσο αλλά και έμμεσο τρόπο,
- να χρησιμοποιεί τα γλωσσικά στοιχεία (λεξιλόγιο, μορφολογία) με όσο το δυνατό μεγαλύτερη ακρίβεια, ώστε η εκφορά του λόγου να έχει συνοχή, συνεκτικότητα, νόημα (λογική ή χρονολογική σειρά),
- να σχεδιάζει και να οργανώνει τις προς μετάδοση πληροφορίες, συνθέτοντάς τις, όταν προέρχονται από διαφορετικές πηγές,
- να σχολιάζει, να διατυπώνει υποθέσεις, συμπεράσματα, αίτια και αποτελέσματα, κ.λπ.,
- να χρησιμοποιεί ελλειπτικό λόγο,
- να συμπληρώνει διάφορα έντυπα (αιτήσεις, βιογραφικά σημειώματα, κάρτες επιβίβασης, κ.λπ.),
- να συντάσσει επιστολές (φιλικές, τυπικές, υπηρεσιακές, επίσημες...), τηλεγραφήματα, μηνύματα... και
- να παίρνει και να δίνει απλής μορφής συνεντεύξεις.

5. ΧΡΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Τα γλωσσικά στοιχεία που θα διδαχθεί ο μαθητής στο Γενικό Λύκειο στοχεύουν να καλύψουν τις επικοινωνιακές του ανάγκες σε διάφορες κοινωνικές περιστάσεις. Συνεπώς, η παρουσίαση των γλωσσικών στοιχείων πρέπει να εντάσσεται σε ένα κοινωνικά και πολιτισμικά προσδιορισμένο γλωσσικό περιβάλλον, με στόχο την ανάπτυξη της ικανότητας του μαθητή να ανταποκρίνεται στις αντίστοιχες επικοινωνιακές συνθήκες με διάφορους τρόπους και μέσα.

Το γλωσσικό αυτό περιβάλλον προσδιορίζεται από διάφορες θεματικές ενότητες, οι οποίες πρέπει να κινεί το ενδιαφέρον του μαθητή και παράλληλα να καλύπτουν τις μελλοντικές του ανάγκες. Για την επιλογή των θεματικών αυτών περιοχών λαμβάνονται υπόψη οι ψυχολογικές και εκπαιδευτικές ανάγκες του εφήβου. Σημαντικό μέρος της θεματολογίας είναι κοινό με εκείνο του Γυμνασίου. Όμως, στο επίπεδο του Λυκείου, ο καθηγητής καλείται να προσαρμόσει τον τρόπο προσέγγισης καθώς και την επεξεργασία της κάθε θεματικής ενότητας στο επίπεδο γνώσεων των μαθητών στην

ισπανική γλώσσα και στα ενδιαφέροντα της ηλικίας τους, τα οποία μπορεί να καθορίζονται, μεταξύ άλλων, από τοπικές ιδιαιτερότητες ή από την ενδεχόμενη επαγγελματική εξειδίκευση των ποσών τους. Τονίζεται τέλος ότι η επεξεργασία των θεμάτων θα πρέπει, όπου αυτό είναι εφικτό, να έχει «διαπολιτισμικό» χαρακτήρα.

5.1 ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ

1. Προσωπικά/ατομικά στοιχεία (identidad personal)
2. Κατοικία και περιβάλλον (vivienda y medio ambiente)
3. Καθημερινή ζωή, διατροφή (vida cotidiana, alimentación...), όροι διαβίωσης, επίπεδο ζωής.
4. Κοινωνική ζωή: ανθρώπινες σχέσεις (relaciones familiares y sociales), συλλογικές μορφές έκφρασης (asociaciones...), κοινωνική δραστηριότητα/εθιμοτυπική και κοινωνική συμπεριφορά (saberes y comportamientos socioculturales), εορτές και επέτειοι (celebraciones y actos familiares, sociales y religiosos)
5. Ελεύθερος χρόνος (ocio, entretenimiento, deportes...), έξοδοι (espectáculos y exposiciones), διακοπές (vacaciones y turismo), ταξίδια και μετακινήσεις (viajes y traslados)
6. Αγορές (tiendas y compras, precios...)
7. Κλιματολογικές συνθήκες και μετεωρολογικά φαινόμενα (clima y fenómenos atmosféricos, meses y estaciones...)
8. Υγεία και περίθαλψη (salud e higiene, servicios sanitarios)
9. Εκπαίδευση, σχολικό πλαίσιο δραστηριότητας, σχολικό περιβάλλον (educación: centros de enseñanza, estudios, asignaturas)
10. Τέχνες και Πολιτισμός (arte y cultura)
11. Δημόσιος βίος: κρατικές και ιδιωτικές υπηρεσίες (servicios públicos y privados, servicio postal, servicios financieros, servicios sanitarios, servicios de protección y seguridad), κοινωνική ασφάλιση και παροχές (seguridad social, subsidios...)
12. Πολιτική, οικονομική, κοινωνική επικαιρότητα (vida/actualidad política, económica y social)
13. Αγορά εργασίας, παραγωγή (mundo laboral: búsqueda de trabajo, desempleo).

5.2 ΓΛΩΣΣΙΚΟΝΟΗΤΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ

Ο μαθητής, προκειμένου να μπορεί να διατυπώσει συνεχή και συνεκτικό προφορικό ή/και γραπτό λόγο στις διάφορες επικοινωνιακές καταστάσεις, πρέπει να κατακτήσει τις παρακάτω γενικές γλωσσικονοητικές έννοιες, οι οποίες προσδιορίζουν συγκεκριμένες λεξιλογικές και μορφοσυντακτικές επιλογές (βλ. Διδακτική διαδικασία, πρόσκτηση λεξιλογίου και προσέγγιση γραμματικών φαινομένων).

1. Υπαρκτική έννοια (existencia)
  - Υπαρξη/παρουσία ή μη προσώπων, αντικειμένων ή καταστάσεων
  - Διαθεσιμότητα ή μη προσώπων, αντικειμένων και αγαθών (disponibilidad/ no disponibilidad)
2. Έννοιες χώρου
  - Θέση, διάταξη και σχέση στο χώρο (aquí/ahí/alla, detrás de, delante de, junto a...)
  - Κίνηση (moverse, pararse...)
  - Απόσταση (cerca de, lejos de...)
  - Μέγεθος, διαστάσεις (talla, medida, distancia, peso...)
  - Κατεύθυνση ir (a + lugares), irse (de + lugares), volver (de/ a + lugares), venir (de/ a + lugares...)
3. Έννοιες χρόνου
  - Χρονική στιγμή (localización en el tiempo)
  - Χρονική εξέλιξη (relaciones temporales)
  - Διάρκεια και συχνότητα (duración y frecuencia)
4. Ποσοτικές έννοιες
  - Αρίθμηση (enumerar)
  - Προσδιορισμός ποσότητας (cantidad)
  - Σύγκριση (comparación)

5. Ποιοτικές έννοιες (εκτίμηση, αποτίμηση, αξιολόγηση)

- Φυσικές ιδιότητες που γίνονται αντιληπτές με το αισθησιοκινητικό μας σύστημα (formas, dimensiones, textura, materia, color, olor, sabor...)
  - Ιδιότητες που γίνονται αντιληπτές με το αξιολογικό μας σύστημα (bueno, malo, horrible, estupendo...)
  - Ομαλότητα ή μη
  - Ορθότητα ή μη
  - Επάρκεια ή ανεπάρκεια
  - Αποδοχή ή απόρριψη
  - Χρησιμότητα ή μη
  - Ικανότητα/ανικανότητα ή μη
  - Σπουδαιότητα ή μη
  - Επιτυχία ή μη (conseguir, ganar, perder...)
- #### 6. Λογικές έννοιες
- Σύζευξη, διάταξη των εννοιών, επιχειρημάτων (y, también, igualmente, por otro lado...)
  - Αντίθεση (pero, aunque, sin embargo, no obstante...)
  - Αποκλεισμός ή μη, εξαίρεση ή μη (excepto, salvo, menos...)
  - Αιτία, αποτέλεσμα
  - Συνέπεια
  - Σκοπός
  - Υπόθεση
  - Συμπέρασμα (asi pues, para concluir, por ultimo...)

5.3 ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΣΥΝΟΛΑ

Ο καθηγητής του Λυκείου, έχοντας υπόψη του τις παραπάνω θεματικές περιοχές και γλωσσικονοητικές έννοιες και ενεργοποιώντας τις υπάρχουσες γνώσεις των μαθητών του (βλ. Αναλυτικό Πρόγραμμα Γυμνασίου), οφείλει να υλοποιήσει τους γενικούς και ειδικούς στόχους του μαθήματος μέσα από την εκμάθηση συγκεκριμένων λεκτικών πράξεων (actos de habla), τη διεύρυνση του λεξιλογίου και την ανάπτυξη των γλωσσολογικών τους δεξιοτήτων, οι βασικότερες από τις οποίες παρατίθενται παρακάτω.

Ο πίνακας που ακολουθεί είναι ενδεικτικός, και με την έννοια αυτή περιέχει βασικά γλωσσικά λειτουργικά σύνολα (funciones lingüísticas) καθώς και ορισμένα από τα μορφοσυντακτικά φαινόμενα μέσα από τα οποία πραγματώνεται η γλωσσική εκφορά τους (exponentes lingüísticos). Ως εκ τούτου, δεν εξαντλεί όλες τις δυνατός περιπτώσεις που θα μπορούσαν να αποδώσουν μια συγκεκριμένη γλωσσική εκφορά.

Γλωσσικά λειτουργικά σύνολα (funciones lingüísticas)
Τρόποι γλωσσικής εκφοράς (exponentes lingüísticos)
Identificar Es... + O relat.; El...+ O relat.; Se trata de...
Presentar a una persona o presentarse a si mismo
Este es + nombre de pila;
Quisiera presentarle a...
Pedir a alguien que haga algo
Preguntas en condicional, poder/ importar + INF/.; V. en imperativo
Pedir permiso
.Se puede + INF.?.; .Te molesta/
Te importa si... ?; .Me dejas+ INF?
Ofrecer e invitar .Te apetece + SN/ INF.?.; V. en imperativo
Aceptar una invitación
(Muy) buena idea; Vale; Esta bien; De acuerdo.
Rechazar una

invitacion	verdad que...
No, gracias. Es que...; No, lo siento.	Expresar desacuerdo
Expresar certeza	A mi me parece que no; Yo creo/pienso que no/si; (Yo) no estoy de acuerdo.
Estoy (completamente) seguro/ convencido de que...; Esta claro/ Es evidente que...; Sin duda.	Expresar aprobacion y desaprobacion
Expresar falta de certeza	Me parece (muy) mal/bien + SN/INF; Esta (muy) mal/bien + SN/INF.
No estoy (completamente) seguro de que + pres. subj.; No esta claro/ No es evidente que + pres. subj.; Dudo (de) que + pres. subj.	Posicionarse a favor o en contra
Expresar reserva .No me digas!	(No) estoy a favor/en contra + de + SN/INF.; (No) estoy a favor/ en contra + de que + pres. subj.
Pedir informacion Perdone, .podria explicarme como...?	Expresar un contraargumento
Dar informacion	Tienes razon, pero/aunque...; Si, es cierto, pero/sin embargo...
Adverbios/Locuciones adv. de lugar, tiempo, modo, cantidad, finalidad, causa	Valorar Es una buena/mala idea + SN/ INF.; Me parece + adj.
Pedir confirmacion .Puedes/ Podrias decirme si...?	Proponer y sugerir
Hacer referencia a algo	.Te apetece que + pres. Subj ?; .Que te parece si... ?;
Acerca de; Con referencia a; A proposito de	.Y si + pres. indic.?.; Yo + condicional; Tienes que + INF.
Introducir una conversacion	Aconsejar
Me gustaria hablarte de...; En cuanto a...	Podrias/Tendrias que + INF.; Debes/Deberias + INF.; Lo mejor es...; Yo que tu/Yo en tu lugar + condic.; Te aconsejo/ recomiendo...
Concluir una conversacion	Advertir (Ten) cuidado con + SN; Imperativo
En conclusion; Para terminar; Concluiremos con...	Dar una orden
Interrumpir Perdona/ Lo siento, pero .puedo...?	Imperativo (duplicado); Debes + INF.; Infinitivo; Se impersonal;
Introducir palabras de otros	Se en construcciones pasivas reflejas.
Estilo directo/ indirecto	Responder a una orden (accediendo o negandose a su cumplimiento)
Expresar que se recuerda	Claro que si; De acuerdo.
Recuerdo/ Me acuerdo de + SN; No me he olvidado de + SN/INF.	Lo siento, pero va a ser imposible; No puedo + INF.
Prohibir Se prohíbe + SN/INF/que; Esta prohibido + INF; No+ pres. subj.	Animar Imperativo (hombre/mujer); Tu puedes; Lo conseguiras...
Rechazar una propuesta, ofrecimiento o invitacion	Expresar deseos
(No,) gracias + es que; Lo lamento; Pero; (No,) lo siento	Quiero que + pres. subj.; Me apetecería + SN/INF.; Sueno con; Ojala + pres. subj.
Hacer comparaciones Tanto ... como; Mas que...; Menos que...; Inferior/Superior a...	Pedir ayuda
Expresar gustos e intereses	.Puedes/Podrias ayudarme a + INF.?.; .Me echas una mano con...?
Me gusta/Me encanta que + pres. subj.; Me interesa que+ pres. sub.	Expresar obligacion y necesidad
Expresar aversion	Es obligatorio/necesario + SN/ INF.; Es obligatorio/necesario + pres. subj.; Debes + INF.
Odio que + pres. sub.; No soporto + SN/INF; Me molesta + SN/INF.	Expresar enfado o indignacion
Expresar preferencia Prefiero + SN/INF. + a + SN/INF; Prefiero que + pres. sub.	Estoy (+ cuantif.) enfadado con; Estoy furiosisimo/enfadadisimo; Me molesta...
Dar una opinion	Amenazar Te advierto...; Si (no) + pres. indic.
En mi opinion; Desde mi punto de vista; (A mi) me parece que;	Tranquilizar y consolar
No creo que + pres. sub.	No te preocupes; No llores; No pasa nada.
Expresar acuerdo	Disculpares
Desde luego; Tienes razon; Yo pienso lo mismo; Si, es cierto/	

Lo siento, de verdad, (es que)...; Disculpa/e; Perdoname/ Perdoneme, (es que...).

Expresar el tiempo cuando (forma mas neutra), mientras (que), mientras tanto (duracion), entretanto (que), a medida que, una vez + participio, en cuanto, apenas, nada mas + INF, despues/antes de + INF., antes de que + subj./despues de que/ hasta que + indic./subj.

Expresar la condicion Si + ind/ subj., en (el) caso de que, con tal de que, a condicion de que, siempre que, siempre y cuando, con tal de que...

(solo) con + INF; Gerundio; Participio

Expresar la causa Porque, a causa (de) que, debido a (que), ya que, dado que, puesto que, como, por, no porque..., sino porque, no es que... sino que...

Expresar la consecuencia en consecuencia, a consecuencia de, por consiguiente, pues, conque, consiguientemente, luego, por (lo) tanto, asi que, consiguientemente, de modo que, de suerte que, de ahí que, por lo cual, razon por la cual, por esto, por ello ...

Expresar la finalidad Para que, a que, a fin de que, con el objeto de que + subj Para, a fin de, con el objeto de + INF.

Expresar la concesion Aunque, a pesar de (que), por mas (SN) que + indic./subj., si bien + Ind. aun + gerundio

5.4 ΧΡΗΣΗ ΜΗΤΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΞΕΝΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Η μητρική γλώσσα χρησιμοποιείται στη διδασκαλία της γλωσσολογικής γραμματικής, του διαπολιτισμού, και σε κάθε περίπτωση κατά την οποία κρίνει ο διδάσκων ότι πρέπει να ανατρέξει σ' αυτήν, προκειμένου να βρεθεί κάποια αντιστοιχία ή να διασαφηνισθεί κάποιο δυσνόητο γλωσσικό φαινόμενο (interferencias, transferencias). Ο καθηγητής μπορεί να προτείνει δραστηριότητες γλωσσικής μεταφοράς από την Ισπανική στην Ελληνική και αντίστροφα. Μεταφραστικές δραστηριότητες μπορούν να γίνονται σε συγκριτική βάση όταν πρόκειται για δύσκολα γλωσσικά φαινόμενα και κυρίως στο πλαίσιο της διαπολιτισμικής προσέγγισης της γλώσσας (παροιμίες, γνωμικά που εκφέρονται με παραπλήσιο τρόπο...), κάτι που βοηθά τους μαθητές να συγκρίνουν στοιχεία/δομές της Ισπανικής με αντίστοιχα της Ελληνικής. Επίσης, η εξάσκηση στην παράλληλη χρήση της μητρικής και της ξένης γλώσσας μπορεί να βοηθήσει το μαθητή να ανταποκριθεί σε τρέχουσες ή μελλοντικές συνθήκες επικοινωνίας, όπου θα κληθεί να αναλάβει το ρόλο διαμεσολαβητή μεταξύ συμπολιτών του ή ξένων που δε μιλούν την Ισπανική και ατόμων που μιλούν την Ισπανική.

Ωστόσο, με κανέναν τρόπο δεν πρέπει να γίνεται αδι-

καιολόγητη χρήση της μητρικής γλώσσας.

5.5 ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΠΛΕΥΡΑ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Η επιλογή των κειμένων πρέπει να ανταποκρίνεται στις διάφορες λειτουργίες της γλώσσας και να επιτρέπει, πέραν της κατάκτησης της δομής της ισπανικής γλώσσας, την προσέγγιση της αισθητικής της διάστασης. Η ανάγνωση λογοτεχνικών κειμένων (ποιήματα, διηγήματα, μύθοι...) μπορεί να εμπλουτίσει σημαντικά το μάθημα, και να ευαισθητοποιήσει τους μαθητές καλλιεργώντας τη φιλιαναγνώσια. Τα λογοτεχνικά κείμενα, ως αυθεντικά κείμενα, επιτρέπουν στους μαθητές να κατανοήσουν καλύτερα έναν άλλο κόσμο/πολιτισμό και άλλους ανθρώπους.

6. ΜΑΘΗΣΙΑΚΗ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

6.1. ΜΑΘΗΣΙΑΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Ο διδάσκων οφείλει να υιοθετήσει και να εφαρμόσει εκείνον τον τρόπο διδασκαλίας, που ο ίδιος κρίνει ως τον πλέον κατάλληλο για τους μαθητές του και συγκεκριμένα για το σχολείο, ακόμα και για το τμήμα στο οποίο διδάσκει. Συμβουλευέται το Πρόγραμμα Σπουδών προκειμένου να στηρίξει το έργο του και το χρησιμοποιεί ως οδηγό, λαμβάνοντας ωστόσο υπόψη τις εξής παραμέτρους:

- το μαθησιακό τύπο των μαθητών
- τα ιδιαίτερα ενδιαφέροντά τους
- το επίπεδο γλωσσομάθειάς τους, με στόχο τη δυνατότητα σύστασης ομοιογενών τμημάτων (βλ. και Πρόσθετη Διδακτική Στήριξη).

Ο διδάσκων προσαρμόζει τη διδακτική προσέγγιση στους διάφορους τύπους μαθητών (οπτικός, ακουστικός, γνωστικός...) και στις διαφορετικές στρατηγικές μάθησης (estrategias de aprendizaje). Η τελευταία αυτή διάσταση υπαγορεύει τη διαφοροποίηση των χρησιμοποιούμενων από τον καθηγητή τεχνικών, τόσο κατευθυνόμενων (αποστήθιση, σημειώσεις, επανάληψη, αντιγραφή, μεγαλόφωνη μελέτη, χρήση μητρικής γλώσσας, συλλογή παραδειγμάτων και κατάταξη αυτών, σύγκριση με τη μητρική γλώσσα), όσο και ελευθερών και δημιουργικών (juegos de roles, simulaciones, actividades ludicas...). Προκειμένου το μάθημα να είναι αποτελεσματικό είναι απαραίτητη η πλούσια εναλλαγή τόσο των δραστηριοτήτων όσο και των μεθόδων διδασκαλίας. Επομένως, ο καθηγητής πρέπει για την επεξεργασία και την εμπέδωση της γλωσσικής διδασκαλίας να ανατρέχει σε δραστηριότητες:

- επικοινωνιακές (comunicativas): έχουν στόχο την ανάπτυξη της ικανότητας επικοινωνίας και καλούν το μαθητή να συμπεριφερθεί και να υποδυθεί έναν συγκεκριμένο ρόλο, σαν να επρόκειτο για μια αυθεντική επικοινωνιακή περίπτωση,
- διαδραστικές (interactivas): αποσκοπούν στην ανάπτυξη της εκφραστικής/ λεκτικής πρωτοβουλίας,
- γνωστικές (cognitivas): διασφαλίζουν την κατάκτηση της γλώσσας μέσα από προληπτικές (προφορική και γραπτή κατανόηση) αλλά και παραγωγικές ικανότητες (προφορική και γραπτή έκφραση). Με τις δραστηριότητες αυτές ενεργοποιούνται γνωστικές διαδικασίες, όπως η κατανόηση/αντίληψη, η ολική προσέγγιση και επαν-διατύπωση του κεντρικού νοήματος κατά την πρόσληψη ενός προφορικού μηνύματος ή/και κατά την ανάγνωση (comprehension global de un texto, resumen...), η ικανότητα αντίληψης κατά την επεξεργασία των φαινομένων μορφοσύνταξης (conceptualización), η ευαισθητοποίηση, η επισήμανση και επίλυση γενικών προβλημάτων,
- παιγνιώδεις - δημιουργικές (ludicas) μέσα από τη χρήση διαφόρων τεχνικών (juegos de roles, simulaciones, dramatización...). Οι παιγνιώδεις-δημιουργικές δραστηριότητες αποσκοπούν στη μορφοποίηση κοινωνικών συμπεριφορών (κοινωνικοποίηση του ατόμου) αλλά και στη συναισθηματική ολοκλήρωση του μαθητή. Αποτελούν μέθοδο για την ανάπτυξη των επικοινωνιακών δεξιοτήτων και μέσο άσκησης των γλωσσικών στοιχείων.

Η επιλογή τους πρέπει να εναρμονίζεται με τον τρόπο σκέψης και τις εμπειρίες του μαθητή αυτής της ηλικίας και να αγγίζει τη φαντασία, την πραγματικότητα και τα πνευματικά ενδιαφέροντά τους με ελεύθερες μορφές έκφρασης.

Στο Λύκειο, οι γνωστικές δραστηριότητες με τις οποίες καλλιεργείται η ικανότητα γενικής κατανόησης θεωρούνται ιδιαίτερα σημαντικές, δεδομένου ότι στο επίπεδο αυτό πρέπει να γίνεται διάκριση μεταξύ ενεργητικής και παθητικής γνώσης. Η κατανόηση ενός κειμένου προφορικού ή/και γραπτού επιτυγχάνεται μέσω γενικών γνώσεων (λεξιλόγιο, γραμματική), αλλά και μέσω στρατηγικών. Οι φόρμες και οι δομές της γλώσσας δεν είναι όλες εξίσου σημαντικές, ούτε παρουσιάζουν όλες το ίδιο ενδιαφέρον. Ορισμένες κρίνονται απαραίτητες για την επίτευξη επικοινωνίας, ενώ για άλλες αρκεί η απλή αναγνώρισή τους (προσληπτικές ικανότητες), ώστε να διευκολύνεται η γενική/ολική κατανόηση/αποκωδικοποίηση ενός «κειμένου» γραπτού ή προφορικού (βασικός διδακτικός στόχος). Συνεπώς, συχνά, δεν επιζητείται η λέξη προς λέξη κατανόηση, αλλά η συνολική ή επιλεκτική κατανόηση. Πρέπει να αποκτήσει ο μαθητής την ικανότητα πρόσληψης πληροφοριών από κείμενα με κλιμακούμενες δυσκολίες, λόγω του νέου άγνωστου λεξιλογίου και των νέων μορφο-συντακτικών φαινομένων των οποίων όμως η σημασία συνεπάγεται από τα συμφραζόμενα και δεν παρακωλύει την κατανόηση. Καλείται επομένως ο καθηγητής να διδάξει στο μαθητή πώς να διακρίνει τι πρέπει να αποτελεί αντικείμενο ενεργητικής γνώσης της γλώσσας, ώστε να το χρησιμοποιεί ή/και να το αναπαράγει στην προσπάθειά του να επικοινωνήσει στην ισπανική γλώσσα, και τι παθητικής γνώσης οπότε μια απλή αναγνώριση/κατανόηση αρκεί.

Η έννοια της ενεργητικής και παθητικής γνώσης είναι κυρίως εφαρμόσιμη στη διδασκαλία/εκμάθηση του λεξιλογίου. Το ενεργητικό λεξιλόγιο περιλαμβάνει λέξεις που ο μαθητής ανακαλεί για την παραγωγή λόγου. Το παθητικό λεξιλόγιο αποτελεί μέρος της γνώσης που ενεργοποιείται κατά την άσκηση των προσληπτικών δεξιοτήτων του μαθητή, όταν πρέπει να αντιληφθεί/κατανοήσει κάτι, και δεν ανακαλείται απαραίτητα κατά την παραγωγή λόγου.

Οι δραστηριότητες στις οποίες καλείται ο μαθητής να επαναδιατυπώσει κάποιες φράσεις ή ένα κείμενο, αποδίδοντας τις βασικές ιδέες (resumen), θεωρούνται ουσιαστικές γνωστικές διαδικασίες για τη νοητική του ανάπτυξη. Παραμένει βέβαια στην ευχέρεια του διδάσκοντα η επιλογή τους και η εφαρμογή τους σύμφωνα με το επίπεδο γλωσσομάθειας των μαθητών του.

Μέσα από τις γνωστικές δραστηριότητες βοηθείται ο μαθητής στην ανάπτυξη ικανότητας διαλογισμού και συγκεκριμένα δεξιοτήτων ανάπλασης γνώσεων οι οποίες συμβάλλουν:

- στη βελτίωση της διαδικασίας εκμάθησης/κατάκτησης της γλώσσας και
- στην ανεύρεση και ανάπτυξη των δικών του τρόπων, διαδικασιών και στρατηγικών μάθησης.

Η ανάπτυξη των δεξιοτήτων ανάπλασης γνώσεων δεν αποτελεί αυτοσκοπό. Αντίθετα βοηθάει στην απόκτηση προσαρμοσίμων γνώσεων και δεξιοτήτων που να μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε πραγματικές καταστάσεις επικοινωνίας. Η ανάπτυξη όλων αυτών των επικοινωνιακών διαδικασιών μάθησης του παρέχουν τη δυνατότητα να ανακαλύπτει νέες γνώσεις, να βιώνει νέες εμπειρίες και να ικανοποιεί πρακτικές, συναισθηματικές και πνευματικές ανάγκες, τόσο στην ιδιωτική όσο και στη μελλοντική κοινωνικοεπαγγελματική του ζωή.

Σύμφωνα με τη φιλοσοφία η οποία διέπει το Πρόγραμμα Σπουδών, ο μαθητής πρέπει να συμμετέχει στη διαδικασία του μαθήματος ενεργά, συνειδητά και υπεύθυνα. Αντίστοιχα, ο διδάσκων καλείται να αναλάβει

συμπληρωματικούς ρόλους: να διευκολύνει το μαθητή (facilitador), να τον συμβουλεύει (consejero), να συντονίζει τη μαθησιακή διαδικασία (guia), να διαπραγματεύεται την επιλογή του διδακτικού υλικού και των δραστηριοτήτων (negociador) και να αξιολογεί (evaluador). Ο ουσιαστικός διάλογος μέσα στην τάξη, τόσο για θέματα τα οποία ενδιαφέρουν τους μαθητές (π.χ. πώς να αντλούν πληροφορήση), όσο και για ζητήματα τα οποία τους αφορούν άμεσα (π.χ. πώς να συνειδητοποιήσουν τη διαδικασία που ακολούθησαν για την επίτευξη των στόχων τους, πώς να αυτοαξιολογούνται ή να αξιολογούν την πρόοδο που σημείωσαν οι συμμαθητές τους), ευαισθητοποιούν τους μαθητές στο «να μαθαίνουν πώς να μαθαίνουν» (aprender a aprender), καθώς και στην καλλιέργεια της «αυτονομίας», μέσω των οποίων θα οδηγηθούν στην «αυτόνομη εκμάθηση» (autonomia del aprendizaje).

6.2. ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Η διδακτική διαδικασία που ακολουθεί ο διδάσκων είναι αναλογική και ανάλογη του προς επεξεργασία περιεχομένου (λεξιλόγιο, φαινόμενα μορφοσύστασης, διαπολιτισμός) και των μορφών δραστηριοτήτων/ασκήσεων.

Κατά τη διατύπωση του προτεινόμενου προς ανάπτυξη θέματος, θα πρέπει να δίνονται σαφείς κατευθυντήριες γραμμές στο μαθητή σχετικά με το περιεχόμενο: Ποιος απευθύνεται σε ποιον, για ποιο λόγο και με ποιο σκοπό.

Συγκεκριμένα, ο καθηγητής πρέπει να είναι σε θέση να μετατρέψει τους γενικούς και ειδικούς στόχους του μαθήματος σε λειτουργικούς στόχους, οι οποίοι να χαρακτηρίζονται από σαφήνεια και ακρίβεια. Με τον τρόπο αυτό, οι ειδικοί στόχοι μπορούν να επιτευχθούν και να ελεγχθεί η υλοποίησή τους μέσα από συγκεκριμένα στοιχεία της γλωσσικής συμπεριφοράς του μαθητή. Οι λειτουργικοί στόχοι καθορίζουν τι πρέπει να είναι σε θέση να κάνει ο μαθητής, δηλαδή κάτι παρατηρήσιμο. Συντελούν στην τμηματική και σταδιακή επεξεργασία ενός κειμένου. Αποδεικνύονται πολύ χρήσιμοι ιδιαίτερα όταν ζητείται από τον μαθητή να παράγει συνεχής και συνεκτικό προφορικό και γραπτό λόγο, όπου ενεργοποιούνται όλα τα επίπεδα της γλώσσας ταυτόχρονα (μορφο – σύνταξη, λεξιλόγιο, συνοχή και συνεκτικότητα στο λόγο, δομή, περιεχόμενο...). Με τους λειτουργικούς στόχους διευκρινίζονται λοιπόν:

- η κατάσταση: συνδιαλεγόμενοι, περίπτωση και αντικείμενο της επικοινωνίας, είδος του κειμένου και
- το περιεχόμενο: λεξιλόγιο, ύφος και επίπεδο του λόγου.

Οι λειτουργικοί στόχοι μας βοηθούν να αξιολογήσουμε ορατές αλλαγές στη συμπεριφορά του μαθητή, δεδομένου ότι περιγράφουν τι πρέπει να είναι σε θέση ο μαθητής να πραγματοποιήσει σε κάποια δεδομένη επικοινωνιακή περίπτωση, καθώς και τις συνθήκες και τα απαραίτητα μέσα για να επιτύχει το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα.

6.2.1 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Κατά τη διδασκαλία του μαθήματος θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη το μαθησιακό και ψυχολογικό επίπεδο ανάπτυξης, η αντιληπτική και νοητική ικανότητα καθώς και το επίπεδο γνώσεων των μαθητών του Λυκείου, οι ανάγκες τους, τα ενδιαφέροντά τους, οι δυνατότητές τους, οι διαφορετικές τους εμπειρίες και τα κίνητρά τους.

Το Πρόγραμμα Σπουδών δεν πρέπει να επιβάλει μία συγκεκριμένη προσέγγιση, ένα συγκεκριμένο τρόπο διδασκαλίας. Ο καθηγητής εφαρμόζει κατ'εξοχήν τη μέθοδο της επικοινωνιακής προσέγγισης. Μπορεί όμως να χρησιμοποιεί, αν το κρίνει απαραίτητο, διαφορετικές μεθόδους διδασκαλίας (χωρίς να αποκλείονται στοιχεία του παραδοσιακού τρόπου διδασκαλίας όπως η επανάληψη, η αποστήθιση, η χρήση της μητρικής γλώσσας...),

εναλλαγή μορφών και τύπων διδασκαλίας (κείμενα, δραστηριότητες, ασκήσεις), καθώς και διαφορετικά εποπτικά μέσα διδασκαλίας.

Σχετικά με την ακολουθούμενη διάταξη και πρόοδο στην εισαγωγή των νέων στοιχείων κατά τη διδασκαλία του μαθήματος, προτείνεται η κοχλιωτή διάταξη και κατανομή των περιεχομένων διδασκαλίας. Τα προς διδασκαλία περιεχόμενα ανακυκλώνονται οριζόντια (ανά τάξη) και σε κάθετη βάση (από τη μια τάξη στην άλλη), επιτρέποντας την επανάληψη, τον εμπλουτισμό και την εμπέδωση του προς εκμάθηση υλικού, σε συνδυασμό με τις ευκαιρίες ελέγχου και αξιολόγησης της εκμάθησης.

6.2.2 ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

Η διδασκαλία/εκμάθηση της γλώσσας πρέπει να ανταποκρίνεται στην αποδοχή των προς διδασκαλία φαινομένων μορφο-σύνταξης στο επίπεδο «χρήσης» (uso), αλλά κυρίως στο επίπεδο «χρησιμότητας» (rentabilidad). Οι προτεινόμενες περιστάσεις επικοινωνίας (situaciones de comunicación) προσδιορίζουν το περιεχόμενο (λεκτικές πράξεις, ύφος και επίπεδο του λόγου, θεματικές ενότητες...), αλλά και τη μορφή του περιεχομένου (διάφοροι τύποι κειμένων, υλικοτεχνική υποδομή...).

Το διδακτικό υλικό περιλαμβάνει:

- «κείμενα»: κάθε έντυπο υλικό, αλλά και καταγραφές προφορικού λόγου (συνομιλίες, συνεντεύξεις, τηλεφωνικές συνδιαλέξεις, τραγούδια...), αυθεντικές, διασκευασμένες ή ημι-διασκευασμένες,
- θεματικές ομαδοποιήσεις λεξιλογίου,
- συνθετικούς/ανακεφαλαιωτικούς πίνακες ή σχηματική παρουσίαση των διδασκομένων γλωσσικών φαινομένων, οι οποίοι αποδεικνύονται χρήσιμοι για την απομνημόνευση των βασικών στοιχείων (κανόνες γραμματικής, θεματικές λίστες λεξιλογίου) και
- δραστηριότητες, ασκήσεις...

Ο καθηγητής φροντίζει να εναλλάσσει τις μορφές, τον τρόπο και τα μέσα παρουσίασης και επεξεργασίας του διδακτικού υλικού, καθώς και το είδος εργασίας (ατομική ή ομαδική εργασία, στην τάξη ή στο σπίτι, συνθετικές δημιουργικές εργασίες, κ.λπ.). Ως εκ τούτου, οφείλει να επιδιώκει την ποικιλία των κειμένων τα οποία διακρίνονται:

α) ως προς το περιεχόμενό τους σε:

- πληροφοριακά/επεξηγηματικά (informativos/expositivos/explicativos)
- αφηγηματικά (narrativos)
- εκτελεστικά/διαδικαστικά (instructivos o prescriptivos)
- επιχειρηματολογικά (argumentativos) και
- περιγραφικά (descriptivos).

β) ως προς τη μορφή τους, σε:

- συνεχή (continuos)
- ασυνεχή (no continuos): πίνακες, γραφικές παραστάσεις, διαφημίσεις...

γ) ως προς τον τρόπο και το μέσο παρουσίασης τους (βιβλία, κείμενα, μαγνητόφωνο, προβολέας, τηλεόραση, βίντεο, κάμερα...), οπότε διακρίνονται με βάση τη χρήση κειμένου (texto), εικόνας, ήχου καθώς και συνδυασμού τους:

- ένηχα (όπως τραγούδια, σκετς...),
- εικονικά (φωτογραφίες, διαφάνειες, ταινίες...),
- εικονογραφημένα (διαφημιστικά κείμενα...) και
- μικτά (ταινίες, television, video, uso de las nuevas tecnologías...).

δ) ως προς χαρακτήρα σε: αυθεντικά, κατασκευασμένα, ημι-διασκευασμένα κείμενα (αφηγήσεις, λογοτεχνικά αποσπάσματα, μετεωρολογικά δελτία, επιστολές...).

Συνιστάται η χρησιμοποίηση αυθεντικού κειμένου, δεδομένου ότι τοποθετεί τον μαθητή σε ένα φυσικό πλαίσιο ακουστικής (ακρόαση) και γραπτής πρόσληψης (ανάγνωση) και έτσι κινεί το ενδιαφέρον του.

Ο καθηγητής οφείλει να εναλλάσσει τους τύπους των ασκήσεων και δραστηριοτήτων. Οι ασκήσεις εστιάζουν

στη διδασκαλία/μάθηση γλωσσικών στοιχείων όπως λεξιλόγιο, μορφοσυντακτικά φαινόμενα, λεκτικές πράξεις... Ο καθηγητής έχει τη δυνατότητα επιλογής μεταξύ ερωτήσεων:

- κλειστού τύπου: κενά προς συμπλήρωση, πολλαπλής επιλογής, σύζευξης... και

- ανοικτού τύπου: ερωτήσεις, συμπλήρωση στοιχείων ενός πίνακα, τροποποίηση δομών, αντικατάσταση...

Ο καθηγητής προβαίνει στην επιλογή και τη διαφοροποίηση των δραστηριοτήτων βάσει του τρόπου επεξεργασίας (ανταλλαγή πληροφοριών, συναγωγή συμπερασμάτων, κ.λπ.), του τρόπου συμμετοχής των μαθητών (συνθετικές δημιουργικές εργασίες) και των προσδοκώμενων ικανοτήτων και δεξιοτήτων (προσληπτικές ή/ και παραγωγικές).

Οι διάφοροι τύποι ασκήσεων και δραστηριοτήτων δεν αλληλοαναιρούνται, αλλά επικαλύπτονται και αλληλοσυμπληρώνονται.

6.2.3 ΠΡΟΣΚΤΗΣΗ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΥ

Στο Λύκειο, οι μαθητές πρέπει να ασκηθούν σε διαδικασίες που θα τους επιτρέπουν την αναγνώριση και την παραγωγή νέου λεξιλογίου (formación de palabras), καθώς και την κατηγοριοποίηση του σε λέξεις απλές, παράγωγες (palabras derivadas) και σύνθετες (palabras compuestas).

Επί πλέον, η απόκτηση λεξιλογικής ικανότητας στη βαθμίδα αυτή της εκπαίδευσης, περιλαμβάνει και τη διάκριση λεξιλογικών στοιχείων όπως:

- λέξεις μεμονωμένες που μπορούν να έχουν πολλές ερμηνείες (polisemia), όπως: el frente y la frente.
- εκφράσεις που αποτελούνται από περισσότερες της μιας λέξεις, όπως:
  - στερεότυπες εκφράσεις που χρησιμοποιούνται ως δείκτες γλωσσικών λειτουργιών (Buenos días; ¿Que tal?), γλωσσικά απολιθώματα (so pena), παροιμίες...
  - μεταφορές που χρησιμοποιούμε για έμφραση στην έκφραση, όπως Dormir a pierna suelta (dormir profundamente)...

• παγιωμένες δομές που πρέπει να μάθει ο μαθητής να χρησιμοποιεί εισαγωγικά, όπως Seria tan amable de... Η επεξεργασία του λεξιλογίου γίνεται μέσα από δραστηριότητες που προτείνουν στρατηγικές οργάνωσης και κατηγοριοποίησής τους, όπως:

- λέξεις συνκειμένου (contexto)
- σημασιολογικές ομαδοποιήσεις, συναφορικοί συσχετισμοί (campos semánticos y lexicos...) και
- συσχέτιση μεταξύ λέξεων (asociación de palabras).

Η σημασιολογική επεξεργασία του λεξιλογίου αποτελεί εύστοχη στρατηγική μάθησης, δεδομένου ότι αυτή η διαδικασία κατάκτησης της γλώσσας, ως γνωστική δραστηριότητα, διευκολύνει(και διευκολύνεται από) την ικανότητα απομνημόνευσης του λεξιλογίου από το μαθητή.

6.2.4 ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΜΟΡΦΟΣΥΝΤΑΚΤΙΚΩΝ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ

Τα φαινόμενα μορφοσύνταξης συνδέονται άμεσα με τις λεκτικές πράξεις (actos de habla) που πρέπει ο μαθητής να κατακτήσει, και τις διάφορες γλωσσικές/γλωσσολογικές γνώσεις, δεξιότητες και συμπεριφορές (saberes y comportamientos socioculturales) που καλείται να πραγματοποιήσει προκειμένου να αναπτύξει τη γλωσσική του ικανότητα.

Τα προς εκμάθηση φαινόμενα μορφοσύνταξης προσδιορίζονται με όρους συνκειμένου και χρήσης. Επισημαίνεται (Βλ. Αναλυτικά Προγράμματα Γυμνασίου) η ανάγκη προσφυγής όχι μόνο στην παραδοσιακή γραμματική (gramática formal) αλλά και στην επικοινωνιακή/κοινωνιολογική γραμματική, γιατί επιτρέπει στον καθηγητή μια δυναμικότερη προσέγγιση της γλώσσας και συντελεί ώστε η κλασική γραμμική δόμησή της να αντικατασταθεί από μία διάταξη που να στηρίζεται σε διαδικασίες σημασιολογικές, επικοινωνιακές και γνωσιολογικές.

Συνιστάται ο καθηγητής να προσφεύγει στην επαγωγική μέθοδο (metodo inductivo: από το παράδειγμα στον κανόνα) για τη διδασκαλία των φαινομένων μορφώνταξης, παρακινώντας το μαθητή στην ανεύρεση και διατύπωση των κανόνων.

6.2.5 ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Πέραν των διαφόρων ανθρωπιστικών σπουδών ή πεδίων δραστηριότητας (γεωγραφία, ιστορία, οικονομία, πολιτική, κοινωνιολογία, εθνολογία, τέχνη, λογοτεχνία κ.λπ.), ο όρος πολιτισμός αναφέρεται πλέον σήμερα στις πλέον καθημερινές του εκφράσεις. Με το μάθημα της Ισπανικής Γλώσσας, πρέπει επομένως να εξοικειώνεται ο μαθητή με διάφορες εκφάνσεις του ισπανόφωνου κόσμου, μέσα από κείμενα και τη σχετική εικονογράφηση (φωτογραφίες, σκίτσα, χάρτες...).

Η καλλιέργεια διαπολιτισμικής συνείδησης επιτυγχάνεται μέσα από μία διευρυμένη αντίληψη του όρου, συμπεριλαμβανομένων των λειτουργικών του διαστάσεων, όπως η σύνταξη ενός βιογραφικού, μιας μικρής αγγελίας, κ.λπ.

Η διαπολιτισμική προσέγγιση της γλώσσας θα επιτρέψει στο μαθητή να παράγει αυθεντικό λόγο, να κατανοήσει τις ξένες πολιτιστικές και πολιτισμικές ιδιαιτερότητες και να αξιολογήσει τα γόνιμα στοιχεία τους.

Κατά την προσέγγιση των (δια)πολιτισμικών στοιχείων, απαιτείται προσοχή ώστε να μην παρουσιαστεί μια εικόνα αναχρονιστική της χώρας, των πολιτών της και εν γένει της ισπανόφωνης κοινωνίας. Απαιτείται λοιπόν σύγχρονο υλικό του οποίου όμως η παρουσίαση είναι οργανωμένη και δομημένη με συνοχή και όσο το δυνατόν αντιπροσωπευτική της ισπανικής και ισπανοαμερικανικής κοινωνίας ή και άλλων πολιτισμών.

Ωστόσο ο εκπαιδευτικός πρέπει να αποφεύγει να πάρει θέση αναφορικά με το εν λόγω πολιτισμικό σύστημα, εκφράζοντας αποδοχή ή απόρριψή του.

6.2.6 ΧΡΗΣΗ ΝΕΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ

Οι νέες τεχνολογίες θεωρούνται πλέον απαραίτητες στη διδασκαλία της ξένης γλώσσας, δεδομένου ότι προσφέρουν μια σημαντική οπτικο-ακουστική δυνατότητα για τη διαμόρφωση και ανάπτυξη των προσληπτικών και παραγωγικών δεξιοτήτων του μαθητή. Συντελούν εξάλλου στην ανάπτυξη της αντίληψης/κατανόησης, με την ευρεία έννοια του όρου και η οποία περνά από στοιχεία όχι μόνον γλωσσολογικά αλλά και από οπτικά, εξωγλωσσικά, μη-φωτικά (κινήσεις, χειρονομίες...).

Η χρήση των νέων τεχνολογιών εξυπηρετεί ανάγκες – πραγματολογικές: διάδοση των νέων τεχνολογιών, αύξηση της τηλεοπτικής κατανάλωσης, όλο και συχνότερη χρήση του βίντεο και της εικόνας γενικότερα, ευρεία διάδοση της πληροφορικής, και κυρίως – παιδαγωγικές: η πολυμορφία των οπτικο-ακουστικών πηγών α) επιτρέπει φωνητική ποικιλία (φωνή, προφορά, τονισμός, καθαρότητα άρθρωσης, ρευστότητα λόγου κ.λπ.), ποικιλία στα επίπεδα γλώσσας (κοινή ισπανική, καθημερινή γλώσσα, γλωσσολογικές ποικιλίες, τοπική προφορά...) και στις μορφοσυντακτικές δομές της γλώσσας (λεξιλόγιο, μορφολογία) και β) ευνοεί την εκμάθηση της γλώσσας μέσα από την παρουσίαση λιγότερο αφηρημένων, πιο άμεσων αυθεντικών επικοινωνιακών καταστάσεων και συνθηκών, παρέχοντας έτσι την ευκαιρία προσέγγισης του σχολείου με τον έξω κόσμο και επανατοποθετώντας τη γλώσσα στην πραγματικότητα της θέσης, δηλαδή εκτός σχολικής τάξης. Καθώς όμως δεν πρόκειται για πραγματικές επικοινωνιακές καταστάσεις, οι νέες τεχνολογίες βοηθούν το μαθητή να αποβάλει το φόβο της αποτυχίας: δεν νιώθει να απειλείται από την παρουσία του άλλου και βρίσκει το χρόνο να προετοιμάσει τους τρόπους και τα εκφραστικά του μέσα επικοινωνίας.

Τέλος, οι νέες τεχνολογίες εμπεριέχουν μια σημαντική πολιτισμική διάσταση, γιατί παρέχουν πρόσβαση σε άφθονα κοινωνικο-πολιτιστικά στοιχεία (αρχιτεκτονική,

πολεοδομία, ήθη και έθιμα, συνήθειες ενδυματολογικές, διατροφής...), καθώς και σε γενικότερες πληροφορίες για την κοινωνική, οικονομική και πολιτική κατάσταση της χώρας.

Σε γενικές γραμμές, η χρήση των νέων τεχνολογιών επιτρέπει την υπέρβαση του παραδοσιακού μαθήματος και αυξάνει τα κίνητρα για συμμετοχή στο μάθημα. Επειδή τέλος συνδέονται άμεσα με τους τρόπους διασκέδασης και χαλάρωσης, επιτρέπουν το συνδυασμό του “τερπνού μετά του ωφελίμου” και καθιστούν εκμεταλλεύσιμη την τηλεοπτική και πληροφορική ικανότητα των μαθητών.

Επιπλέον ευνοείται η εξατομίκευση και η αυτοномηση της εκμάθησης της γλώσσας (autonomia en el aprendizaje).

Τέλος, η εκάστοτε επιλογή τους πρέπει να γίνεται με κριτήρια τεχν(ολογ)ικά (διάρκεια του αποσπάσματος, δυνατότητα απομόνωσης...) και διδακτικά (θεματική ποιότητα, σχέση με τα ενδιαφέροντα και τις ενασχολήσεις των νέων, δυνατότητα διεύρυνσης στην κοινωνικο-επαγγελματική και κοινωνικο-πολιτισμική πραγματικότητα).

6.2.7 ΔΙΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΤΑΞΗΣ

Συνιστάται ειδική αίθουσα διδασκαλίας για το μάθημα της Ισπανικής Γλώσσας εξοπλισμένη με οπτικο-ακουστικά μέσα (π.χ. κασσετόφωνο, C.D player, τηλεόραση, βίντεο), με χάρτες της Ισπανίας και των χωρών της ισπανόφωνης Αμερικής, καθώς και με αφίσες ή φωτογραφίες μνημείων. Η δημιουργία βιβλιοθήκης με λεξικά (δίγλωσσα, μονόγλωσσα) επίσης βοηθά και εξοικειώνει τους μαθητές με την ξένη γλώσσα. Τέλος η διάταξη των θρανίων σε σχήμα Π, κυκλικό ή ανά ομάδες εξυπηρετεί τόσο την εκπαιδευτική διαδικασία όσο και τη διάδραση μεταξύ μαθητών-διδάσκοντος, μαθητών-μαθητών.

7. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΔΟΣΗΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ

Η αξιολόγηση της επίδοσης των μαθητών συντελεί στη βελτίωση της ποιότητας της διδασκαλίας, του διδακτικού έργου και γενικότερα του εκπαιδευτικού συστήματος. Η αξιολόγηση της εκμάθησης της ξένης γλώσσας, ύστατη φάση της διδακτικής και μαθησιακής διαδικασίας, αποσκοπεί στον οργανωμένο και συνεχή έλεγχο του βαθμού επίτευξης των στόχων που ορίζει το Π.Σ., δηλαδή πρέπει να ανταποκρίνεται στη στοχοθεσία της διδασκαλίας. Ως εκ τούτου, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι προβλεπόμενοι στόχοι, η μεθοδολογική προσέγγιση διδασκαλίας καθώς και οι πραγματοποιηθείσες κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας δραστηριότητες.

Ο καθηγητής προστρέχει σε διάφορες μορφές αξιολόγησης προκειμένου να ελέγξει το βαθμό κατάκτησης της γλώσσας: διαμορφωτική (formativa), τελική (sumativa), ολιστική/γενική (holistica) και αναλυτική (analitica). Συγκεκριμένα, λόγω της ιδιαιτερότητας του μαθήματος της ξένης γλώσσας, εφιστάται η προσοχή του καθηγητή στα παρακάτω σημεία:

– Αξιολογείται πρωτίστως η ικανότητα επικοινωνίας και διεπίδρασης/διάδρασης μέσα από επικοινωνιακές καταστάσεις και όχι μόνον η γλωσσική ικανότητα του μαθητή. Δε μας ενδιαφέρουν οι γνώσεις αυτές καθαυτές στην ξένη γλώσσα, αλλά η ικανότητα επικοινωνίας του μαθητή μέσα από το νέο γλωσσικό σύστημα.

– Συχνά, οι επικοινωνιακές καταστάσεις στις οποίες ο μαθητής καλείται να συμμετάσχει είναι κυρίως τεχνητές, προσποιητές (simuladas), ενώ οι αυθεντικές περιπτώσεις επικοινωνίας είναι περιορισμένες (καθημερινή δραστηριότητα...).

Η αξιολόγηση της επικοινωνιακής ικανότητας πρέπει επομένως να κινείται και στα δύο αυτά πλάνα, λαμβάνοντας δηλαδή υπόψη και τις δύο διαστάσεις, την επικοινωνιακή και τη μετα-επικοινωνιακή.

Η αξιολόγηση της επίδοσης του μαθητή επιτυγχάνεται:

– από την οργανωμένη και συστηματική παρατήρηση της ενεργούς συμμετοχής του στην καθημερινή εργασία της τάξης, της συνολικής δραστηριότητάς του

στο πλαίσιο του σχολείου, της προσπάθειάς του, του ενδιαφέροντος που επιδεικνύει, των πρωτοβουλιών που αναπτύσσει και της πρόοδου που σημειώνει (διαμορφωτική αξιολόγηση),

– από τα αποτελέσματα της επίδοσής του στις γραπτές δοκιμασίες αξιολόγησης, οι οποίες διακρίνονται σε ενδιάμεσες, ολιγόλεπτες ή ωριαίες και τελικές. Σε κάθε περίπτωση, οι γραπτές δοκιμασίες πρέπει να χαρακτηρίζονται από εγκυρότητα, αντικειμενικότητα, αξιοπιστία, περιεκτικότητα, πρακτικότητα και διακριτικότητα/διακριτότητα, προκειμένου να επιτρέπουν μια σωστή αξιολόγηση.

Ο καθηγητής οφείλει, κυρίως στην Α' Λυκείου, να ανατρέξει στη διαγνωστική αξιολόγηση (evaluación diagnóstica), προκειμένου να διαμορφώσει γνώμη πάνω στις γνώσεις, στις ικανότητες και δεξιότητες των μαθητών στην ισπανική γλώσσα.

Η αξιολόγηση της γλώσσας μπορεί να γίνεται και μέσα από τις συνθετικές δημιουργικές εργασίες των μαθητών στο Λύκειο, είτε ατομικά, είτε σε συνεργασία με άλλους συμμαθητές του (ομαδική μορφή εργασίας). Με τις συνθετικές δημιουργικές εργασίες καλλιεργείται η δυνατότητα πρόσβασης σε άλλες γνωστικές περιοχές, επιτρέποντας έτσι τη δημιουργία αποδοτικών συνεργασιών μεταξύ των διαφόρων επιστημονικών κλάδων. Ευνοείται έτσι η διεπιστημονική αναζήτηση στοιχείων και δεδομένων (proyectos).

Επειδή η αξιολόγηση της επίδοσης των μαθητών αποτελεί συνεχή διαδικασία και οργανικό στοιχείο της

διδασκτικής πράξης, ο καθηγητής οφείλει να εντάξει σ' αυτήν τρόπους ετερο-αξιολόγησης και συν-αξιολόγησης ανά ζεύγη ή ομάδες που βοηθούν το μαθητή να αναπτύξει τρόπους αυτο-αξιολόγησης, με απώτερο στόχο την αυτονόμηση της εκμάθησης (autonomía en el aprendizaje).

Η αξιολόγηση πρέπει τέλος να αποβλέπει μακροπρόθεσμα στη δημιουργία φακέλου γνώσεων και δεξιοτήτων στις ξένες γλώσσες (portfolio), όπου ο κάθε μαθητής, σε συνεργασία με το διδάσκοντα, να μπορεί να καταχωρήσει και να παρουσιάσει διάφορες προσωπικές κατακτήσεις και εμπειρίες γλωσσικής εκμάθησης. Η ισχύς της παρούσης αρχίζει από το σχολικό έτος 2009 – 2010.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Μαρούσι, 3 Σεπτεμβρίου 2009

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΑΡΙΣΤΟΒΟΥΛΟΣ ΣΠΗΛΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ